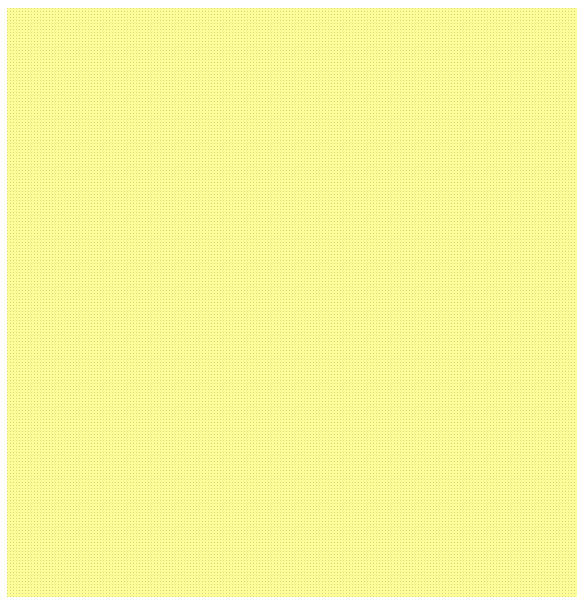

EL TREBALL
SOCIAL A
L'EATAF

DESEMBRE 2014

EL TREBALL SOCIAL A L'EQUIP D'ASSESSORAMENT TÈCNIC D'ATENCIÓ A LA FAMÍLIA (EATAF)

1. DEFINICIÓ PROFESSIONAL DEL TREBALL SOCIAL A L'EATAF

- 1.1. Marc jurídic**
- 1.2. El treball social: context general**
- 1.3. Context específic**

2. LES FUNCIONS DEL TREBALLADOR SOCIAL EN L'ASSESSORAMENT JUDICIAL

- 2.1. Funcions en relació amb el lloc de treball**
- 2.2. Les tasques específiques en relació amb el context d'intervenció**

3. LA TASCA PROFESSIONAL EN RELACIÓ AMB ELS PROGRAMES D'ACTUACIÓ

4. ANNEX

1. EL TREBALLADOR SOCIAL A L'EATAF

1.1. Marc jurídic

La creació dels Equips Psicosocials va tenir lloc l'any 1983, a instàncies del Consell General del Poder Judicial (CGPJ) i lligada a la creació dels jutjats de família. La Llei 30/81, de 7 de juliol, anomenada Llei de divorci, va canviar la perspectiva i els paràmetres per adoptar mesures judicials respecte de la cura i l'educació dels fills en els procediments de separació, nul·litat i divorci. En sintonia amb aquest canvi, el Reial decret 1322/81, de 3 de juliol, de constitució dels jutjats de família, va materialitzar la possibilitat que en els processos judicials esmentats intervinguessin regularment com a pèrits els psicòlegs i els treballadors socials.

És en aquell moment quan s'institucionalitzen les figures del psicòleg i el treballador social com a professionals adscrits a l'Administració de justícia i en qualitat d'experts en les matèries relacionades amb la problemàtica familiar i conjugal.

En el procés de transferència de competències a les comunitats autònomes, el 1991, es transfereixen a Catalunya les competències de justícia i, amb elles, la gestió i la responsabilitat dels equips.

La intervenció d'especialistes en psicologia familiar i treball social es recull a l'article 92 del Codi civil que en els seus apartats 6è i 9è preveu que el jutge pugui demanar el dictamen d'especialistes en els termes següents:

9. El jutge, abans d'adoptar alguna de les decisions a què es refereixen els apartats anteriors, d'ofici o a instància de part, pot sol·licitar un dictamen d'especialistes degudament qualificats, relatiu a la idoneïtat del tipus d'exercici de la pàtria potestat i del règim de custòdia dels menors

6. En tot cas, abans d'acordar el règim de guarda i custòdia, el jutge ha de recaptar informe del Ministeri Fiscal i escoltar els menors que tinguin prou judici quan s'estimi necessari d'ofici o a petició del fiscal, parts o membres de l'equip tècnic judicial, o del mateix menor, valorar les al·legacions de les parts manifestades a la compareixença i la prova practicada en ella, i la relació que els pares mantinguin entre si i amb els seus fills per determinar la seva idoneïtat amb el règim de guarda.

També, la Llei 25/2010, de 29 de juliol, del llibre segon del Codi civil de Catalunya, relatiu a la persona i la família, a la disposició addicional sisena, referent als dictàmens pericials relatius al règim d'exercici de la responsabilitat parental, estableix en els punts 3 i 4:

"3. Si els mitjans probatoris aportats per les parts relatius al règim de guarda, inclosa la compartida, i de relacions personals no ofereixen prou elements de judici, el tribunal pot disposar que un pèrit judicial elabori un informe. El pèrit s'ha de designar entre els especialistes dels equips tècnics de suport judicial, de la clínica de medicina forense o dels col·legis professionals corresponents si els serveis públics d'assessorament no existeixen o no poden assumir la designació.

4. Els especialistes integrats als equips tècnics que recolzen els tribunals o els designats en lloc d'aquells són auxiliars dels tribunals. [...]"

En l'àmbit de Catalunya, la disposició addicional 7a de la Llei 25/2010, de 29 de juliol, del llibre segon del Codi civil relatiu a la persona i la família, fa referència a la tasca de l'EATAF en relació amb la supervisió del règim de relacions personals en el punt 5:

“El tribunal pot delegar al servei tècnic de suport judicial el seguiment de les mesures adoptades respecte al compliment del règim de relacions personals i a la seva supervisió.”

1.2. El treball social: context general

El Treball Social, al llarg de la seva trajectòria, ha estat definit segons els diversos contextos històrics i les diferents concepcions ideològiques de la societat. La Federació Internacional de Treball Social (FITS, Montreal, 2000), fa una definició i diu que, *és “la professió que promou el canvi social, la solució de problemes en les relacions humanes i l'enfortiment i l'alliberació de les persones per incrementar el benestar.* Per mitjà de la utilització de teories del comportament humà i els sistemes socials, el treball social intervé en aquells punts en els quals les persones interactuen amb el seu entorn. Els principis dels drets humans i la justícia social són fonamentals per al treball social”.

Com a disciplina, el Treball Social té en compte les persones com un ésser en permanent interacció amb el seu medi i, com a objectiu de treball, les relacions d'aquestes, tant amb els altres com amb el medi. Així, la pràctica professional es centra, consegüentment, en aquestes interaccions i com influeixen en les seves capacitats i habilitats, amb l'objectiu de cercar les potencialitats i els recursos de les persones, per preveure'n les dificultats socials. La professió, en aquest sentit, ha nodrit el seu cos teòric de la pràctica del treball en realitats complexes, de caràcter personal, social i comunitari.

Al llarg de la història, el treball social, també s'ha anat nodrint amb preceptes teòrics d'altres disciplines, les quals han ajudat a definir el seu objecte d'estudi propi, ajustat a l'evolució de la societat. Així, aquest dinamisme ha ajudat la professió a ajustar-se als diferents canvis socials per tal de tenir estratègies i recursos per afrontar els reptes que la societat planteja. Per tant, es podria parlar d'una concepció dinàmica de la professió, ja que està en constant procés d'evolució i adaptació a les noves realitats socials emergents.

El treball social com a disciplina científica, basa el seu mètode de coneixement en medis i criteris científics i utilitza, per a aquest fi, una metodologia que reuneix el rigor que han de tenir en una intervenció tècnica específica (planificació, direcció, administració i intervenció) que inclou alhora procediments estructurats i operatius (avaluació preliminar, diagnòstic, programació, execució i avaluació) per ser aplicats a la realitat social. A més, és una professió que es nodreix del treball interdisciplinari, d'equip i en xarxa, com a eix destacat, per millorar els processos d'intervenció amb les persones i el seu entorn.

1.3. Context específic

El Treballador Social, integrat en els Equips d'Assessorament Tècnic en l'Àmbit de Família, des de l'origen d'aquests equips l'any 1983, és un professional que desenvolupa la seva tasca d'acord amb les eines i els recursos propis, que s'ha anat adaptant a les contingències i particularitats del medi en què desenvolupa la tasca professional. A més, també, d'acord amb els protocols d'actuació, criteris i

objectius del servei i, amb el marc que regula el peritatge en el Codi civil i els preceptes que marca el codi deontològic propi de la professió.

El treballador social, com a professió, compta amb un cos teòric que li permet treballar de forma individual, interdisciplinària, conjunta i complementària amb altres disciplines, segons convingui. Sempre, amb la finalitat d'oferir una resposta ajustada a l'encàrrec judicial i d'aportar elements rellevants en l'anàlisi de les dinàmiques familiars, tot des d'una perspectiva d'interconnexió entre els factors socials, personals, grupals i/o comunitaris.

Així, atès que la funció principal d'aquest Equip és l'assessorament especialitzat en matèria civil, l'objectiu principal de la tasca del treballador social és emetre un dictamen tècnic. Aquests dictàmens poden versar sobre la situació personal i familiar dels progenitors o tutors legals, del menor i de la seva família; sobre les dinàmiques familiars; sobre les relacions parentofiliars i/o les relacions intrafamiliars; sobre l'exercici dels drets i deures dels pares i, en general, de qualsevol altra circumstància rellevant. És a dir, es valoren els conflictes familiars no des d'una vessant jurídica sinó psicosocial, contemplant elements com la comprensió de les interaccions familiars, els rols de cada membre dins el sistema familiar i els factors socials relacionats amb el conflicte, entre d'altres. Sempre amb la finalitat de donar suport als jutges i magistrats en la presa de les decisions judicials.

Tot això, en consonància amb les premisses de la professió i, així, poder abordar les situacions des d'una perspectiva que promogui canvis en les persones; amplificar les capacitats de cada individu, contribuint a la millora de les relacions i, en definitiva, aportar elements per a la resolució de dificultats en les relacions humanes. D'aquesta manera, es pretén assolir quotes més satisfactòries de benestar personal, familiar i col·lectiu.

Finalment, cal precisar que el treballador social en aquest context és un professional especialitzat que, a més de conèixer l'especificitat d'aquest àmbit, té coneixements específics sobre la família, les dinàmiques familiars, la interacció de les persones amb el seu medi, els recursos de la xarxa comunitària i el context historicosocial.

2. LES FUNCIONS DEL TREBALLADOR SOCIAL EN L'ELABORACIÓ DE DICTÀMENS PER ALS ÒRGANS JUDICIALS CIVILS

La funció i les tasques del treballador social en el context judicial i forense estan fonamentades en el cos teorico-científic de la professió, tal com ja s'ha dit a la vegada que també ajustades a l'especificitat del context i a les línies d'actuació del Departament de Justícia.

2.1. Les funcions en relació amb el lloc de treball

La funcions dels treballadors socials d'aquesta Secretaria varen quedar definides per la Direcció General de Funció Pública. En referència amb el lloc de treball dels professionals de la Subdirecció General de Suport Judicial i Coordinació Tècnica i, en concret, pel que fa a l'Equip Tècnic d'Assessorament en l'Àmbit de Família (EATAF), estan emmarcades en la missió de l'Equip que és:

“Assessorar i donar resposta, per mitjà d'un informe, a les peticions judicials en matèria de família, amb imparcialitat i d'acord amb els criteris tècnics compartits per l'equip professional

i validades per la Direcció General, per tal de facilitar la presa de decisions judicials que garanteixin el millor interès del menor, promovent alhora la reflexió entorn la nova realitat familiar.”

D'aquesta definició es desprèn que les funcions bàsiques del lloc de treball per tal d'acomplir aquesta missió són:

- Donar resposta a les demandes judicials que es formulin en procediments relacionats amb el dret de família.
- Intervenir en dinàmiques familiars, avaluant el funcionament i els rols tant dels adults com dels infants, d'acord amb la petició judicial.
- Elaborar informes socials i informes psicosocials.
- Donar suport tècnic en les exploracions judicials.
- Ratificar els informes realitzats en seu judicial.
- Garantir la qualitat professional mitjançant els instruments establerts.

2.2. Les tasques específiques en relació amb el context d'intervenció

Les tasques específiques que desenvolupa el treballador social com a professional d'aquest Equip són:

- **Definir la intervenció a partir de la demanda judicial:** les activitats que es realitzen permeten concretar la petició judicial i l'anàlisi de la documentació de l'expedient judicial, per tal de dissenyar i planificar la intervenció tècnica.
- **Valoració de les dinàmiques familiars:** l'exploració i avaluació de les interaccions familiars, dels rols i posicionament dels adults i dels infants, la identificació de possibles situacions de risc en les quals es puguin trobar immersos els menors es realitza a partir de les entrevistes (individuals, conjuntes, etc.) amb els diferents membres implicats (adults i menors), visites domiciliàries, exploracions dels menors implicats i dels adults en el domicili, recerca d'informació externa, etc. Sempre ajustant-se a l'objecte d'intervenció que el jutjat ha sol·licitat.
- **Elaboració d'informes socials i psicosocials:** una vegada finalitzat el procés d'exploració i avaluació de les famílies, el treballador social ha de fer el procés d'anàlisi de variables i interpretació/valoració d'aquestes, sempre ajustades a la petició judicial, als diferents protocols d'actuació interns i la situació de la família en concret. Quan la intervenció s'ha realitzat conjuntament amb el professional psicòleg, l'informe comparteix els elements d'anàlisi psicosocials propis de la intervenció multidisciplinària.
- **Donar suport tècnic a les exploracions judicials** a partir de la participació en les exploracions realitzades en seu judicial.
- **Coordinació estreta i constant amb la xarxa de recursos comunitaris:** tant com a eina complementària en l'avaluació de les dinàmiques familiars com per facilitar-ne la derivació, en cas necessari. Així com per disposar d'informació actualitzada de la xarxa de recursos i orientar els altres professionals de l'Equip. També, per facilitar el coneixement

del funcionament de l'Equip i de les particularitats de la població atesa als altres recursos de la xarxa.

- **Assistència a judici:** per tal de ratificar els informes realitzats, per ampliar o aclarir la intervenció duta a terme i les hipòtesis, conclusions i/o propostes tècniques a les quals s'ha arribat.
- **Treball interdisciplinari:** les activitats associades a aquesta tasca permeten consensuar, revisar i actualitzar els criteris i el cos teòric que fonamenten la intervenció en aquest context, a la vegada que faciliten la vinculació amb el treball dels professionals psicòlegs de l'Equip, així com revisar els processos d'intervenció, sempre amb l'objectiu final de millorar la eficàcia, l'eficiència i la qualitat del servei.

3. LA TASCA PROFESSIONAL EN RELACIÓ AMB ELS PROGRAMES D'ACTUACIÓ

El desenvolupament de les diferents tasques que realitza el treballador social a l'EATAF s'emmarca en els diferents protocols que té l'Equip, i a trets generals l'actuació professional queda especificada dins dels dos programes marc, assessorament en els temes familiars (custòdia, règim de visites, responsabilitat compartida, oposició a tutela o idoneïtat per l'adopció) i seguiment de mesures judicials en execució de sentència (dinàmiques familiars, en temes de VIDO):

3.1. Programa d'assessorament

L'actuació tècnica del treballador social està dirigida a la valoració de les competències parentals, del sistema de relacions parentofiliars, dels entorns familiars, etc. En definitiva, l'actuació d'aquest professional suposa l'avaluació de les dinàmiques familiars i sospesar com aquestes incideixen en les relacions dels menors amb el seu nucli familiar i el seu entorn social.

Com a tècnica específica del treballador social, aquest professional pot realitzar visites als domicilis de les famílies, com a eina per complementar la recollida de dades i la observació/interpretació de les interaccions de les persones implicades en el procés d'intervenció, dins del seu ambient i entorn més proper i genuí de les relacions interpersonals. Aquesta eina esdevé d'utilitat a l'hora de realitzar l'observació d'un menor, de forma particular i concreta en el seu espai de vida quotidiana, així com les interaccions amb els seus adults referents.

En determinades peticions judicials (oposició a mesura administrativa, indicadors de problemàtica de salut mental, situacions d'alta complexitat pel conflicte que presenten, etc.), l'actuació professional del treballador social es realitza conjuntament amb el psicòleg, des d'una òptica d'interdisciplinarietat, per tal de realitzar una anàlisi i avaluació de les circumstàncies personals i/o familiars que s'ajustin a aquesta situació familiar i a la mateixa petició.

3.2. Programa de seguiment

En les intervencions que es realitzen a l'Equip, l'objectiu de les quals és un seguiment de la mesura judicial, el treballador social, d'acord amb els paràmetres i preceptes propis de la professió i amb els criteris d'aquest programa, facilita amb la seva intervenció tècnica el compliment de les mesures

judicials, alhora que acompanya a la família i els infants a adaptar-se a la nova estructura i organització familiar.

Es tracta d'una intervenció tècnica que contribueix al fet que la família pugui assolir per si mateixa un sistema d'organització més estabilitzador i de consens que ajudi a trencar amb aquelles pautes relacionals que dificulten el procés d'adaptació a la nova situació familiar que esdevé després de la separació o el divorci dels progenitors.

També es tracta d'aportar elements tècnics als òrgans judicials que han demanat aquesta intervenció específica per tal de mostrar com s'han aplicat les mesures adoptades en resolució judicial i que els jutges puguin valorar-ne el manteniment o la possible modificació.

BIBLIOGRAFIA

Congrés Internacional de Treballadors Socials (2001). Conferència de la presidenta de la Federació Internacional de Treball Social (FITS).

Dictamen del Consejo General de Col.legis de Treball Social

El trabajador social como perito judicial, Pilar Ruiz. Ed. Certeza 2003.

Aportaciones del trabajo social a la pericial familiar. Marta Simon.

"Trabajo social juridico: el peritaje social en los tribunales de familia", CUADRADO, Julia: Revista de Servicios Sociales y Política social, n.º 16, 1989.

"Dictamen Pericial de los Trabajadores Sociales". HERNÁNDEZ ESCOBAR, Ana Revista La Toga, n.º 133, 2002.

Competencias profesionales y trabajo social en Chile: estado del arte. Documento de Sistematización preparado por: Patricia Castañeda M. y Ana María Salamé C. 2005

ANNEX. Quadre resum de funcions i tasques del treballador social de l'EATAF

	FUNCIONS	ACTUACIONS ESPECÍFIQUES
Lloc de treball	• Donar resposta a les demandes judicials que es formulin en procediments relacionats amb el dret de família. • Intervenir en dinàmiques familiars, avaluant el funcionament i els rols tant dels adults com dels infants, d'acord amb la petició judicial. • Elaborar informes socials i informes psicosocials. • Donar suport tècnic en les exploracions judicials. • Ratificar els informes realitzats en seu judicial. • Garantir la qualitat professional mitjançant els instruments establerts.	• Clarificar la demanda judicial. • Valoració de les dinàmiques familiars (competències parentals, règim de visites, visites domiciliàries, exploracions de menors, etc.). • Elaboració d'informes socials i psicosocials. • Donar suport tècnic a les exploracions judicials. • Coordinació amb la xara de recursos comunitaris (eina d'avaluació i mitjà d'interrelació de recursos comunitaris). • Assistència a judici (ratificació informes). • Treball interdisciplinari (actuacions conjuntes amb psicòlegs, revisió i avaluació de processos d'intervenció).
	PROGRAMES D'ASSESSORAMENT	PROGRAMES DE SEGUIMENT
Intervencions tècniques	• Intervenció a curt termini: aproximació a la realitat de la família. • Relacions familiars: competències parentals des de l'òptica social. • VIDO: actuació professional en procediments de violència de gènere. • Responsabilitat compartida: avaluar la viabilitat d'aquest tipus d'organització familiar. • Oposició a mesura administrativa pel que fa a les oposicions a tutela i a la viabilitat de l'adopció d'infants: actuacions conjuntes amb el psicòleg i elaboració d'informes psicosocials.	• Seguiment familiar: intervenció de control i acompanyament a la família amb la finalitat d'informar el jutge sobre la implementació de les resolucions judicials i la necessitat o no de modificació. • Seguiment en situacions provinents de violència de gènere: intervenció de control i acompanyament, i de coordinació amb altres recursos intervinents amb la família si escau. Amb la mateixa finalitat d'informació a la instància judicial que el supòsit anterior.